

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ



SAĞLIK YÖNETİMİ BÖLÜMÜ/LİSANS

SAY126-SAĞLIK ve TOPLUM

Dr.Öğr.Üyesi, Nurcan COŞKUN US

SAĞLIK ve KÜRESELLEŞME

SAY126-SAĞLIK ve TOPLUM

Hafta-14



Dersin İçeriđi

- Tanımlarla Sağlık, Hastalık ve Küreselleşme
- Sağlık - Hastalık ve Küreselleşme İlişkişi
- İlişkiye Panoramik Yaklaşımlar
- Hastalık ve Küreselleşme
- Sağlık ve Küreselleşme

Öğrenme Çıktılarımız;

- Küreselleşme hastalık sağlık ilişkisini kurabilecek,
- Hastalığın ve sağlığın her devirde görece küresel olduğunu kavrayabilecek,
- Zaman mekân sıkışmasının hastalık ve sağlık için anlamını kavrayabilecek,
- Küreselleşmenin hastalığa ve sağlığa tanıdığı imkânları ve engelleri karşılaştırabilecek,
- Sağlık turizmi üzerine düşünebileceksiniz.

Önerilen Kaynak

- Cirhinlioğlu, Z. (2012). Sağlık sosyolojisi. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Adak, N. Ö. (2002). Sağlık Sosyolojisi, Kadın ve Kentleşme. Birey Yayıncılık.
- Sarı, Ö., & Atılgan, G. (2012). Sağlık sosyolojisi: hastalık ve sağlığa ilişkin kavramsal tartışmalar. Konya: Karatay.
- Sağlık Sosyolojisi, Mevlüt Özben ve İsmail Öz, Editör, Atatürk Üniversitesi AÖF Yayınları, Erzurum, ss.1-25, 2016
- T. Gönç Şavran, "Sağlık Sosyolojisinde Temel Yaklaşımlar ve Teoriler," In Sağlık Sosyolojisi , Erzurum: Atatürk Üniversitesi AÖF Yayınları, 2016, pp.1-23.
- T. Gönç Şavran, "Hasta Hakları ve Eşitsizlik," In Sağlık Sosyolojisi , Erzurum: Atatürk Üniversitesi AÖF Yayınları, 2016, pp.1-25.

TANIMLARLA SAĞLIK, HASTALIK VE KÜRESELLEŞME

- **Sağlık**
- Dünya sağlık örgütünün tanımıyla sağlık, sadece hastalık ve sakatlık durumunun olmayışı değil, kişinin bedenlen, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir.
- Başka bir ifadeyle sağlık organizmanın denge halinin uzun süre aksamamasıdır. Gerek organizmanın içsel dengesi, yani homeostatik durumu gerekse de çevreye uyumunda uzun süreli denge bozuklukları olmuyorsa organizma sağlıklıdır.
- Sağlığın bu özelliği onun metalaştırılarak yüksek kar elde edilen, manipölasyonların çokça yapıldığı bir sektöre dönüşmesini kolaylaştırmıştır.

TANIMLARLA SAĞLIK, HASTALIK VE KÜRESELLEŞME

- **Hastalık**
- Hastalık ise sağlığın tersi olarak, beden veya zihinde meydana gelen, rahatsızlık, dert ve görev bozukluğuna yol açan belirli bir anormal duruma verilen isimdir.
- Türk Dil Kurumunun tanımına göre hastalık; organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumudur.
- Rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz gibi kelimeler hastalığa paralel anlamlar yüklüdür.
- Sadece insanlar hastalanmaz, doğadaki tüm canlı organizmalar hastalanır.

TANIMLARLA SAĞLIK, HASTALIK VE KÜRESELLEŞME

- **Küreselleşme**
- Küreselleşme, temelleri ekonomik ilişkilerde ve ticaret ağlarında yatan fakat özellikle kültür endüstrileri ve gelişen teknoloji bağlamında, düşünce ve yaşam tarzlarımıza etki eden bir fenomendir.
- Hollywood film endüstrisinin oyuncularını tüm dünyaca tanınıyorsa bu küreselleşmenin sonucudur; şubesi olan her ülkede yerelleşen McDonald's ya da şubesi olan tüm ülkelerde aynı standardı sunan Burger King restoran zincirleri, ait oldukları Amerikan yemek kültürünün ötesinde dünyaya hitap ediyorsa, ürünleri talep ediliyorsa bu küreselleşmenin etkisidir.

Hastalık ve Küreselleşme

Kavramsal bir değerlendirme

- Sosyolojinin en temel öğretilerinden biri E. Durkheim'ın mekanik dayanışma ve organik dayanışma ayrımıdır. Bu ayrım modernleşme sürecinin bir ayrımıdır aslında, tarımsal üretimin sanayi üretimine, kır toplumlarının kent toplumlarına, imece ile yapılabilen işlerin uzmanlık gereken işlere dönüştüğü zamanların ayrımıdır.
- İkinci Dünya Savaşı, insanlık tarihi için önemli bir kırılma noktasıdır, öyle ki, bölgesel savaşlardan dünyanın kimi bölgeleri etkilense de özellikle kuzey yarımkürenin büyük çoğunluğunda (ve güney yarım kürede hatırı sayılır miktarda insan) insanlar temel yaşamsal gereksinimleri için değil, hep daha fazlası için mücadele etmektedir.

Hastalık ve Küreselleşme

Kavramsal bir değerlendirme

- Hastalıklar, insanlık tarihine eşlik eden tıbbi durumlardır. Ancak, günümüzde hastalıkların, özellikle de bölgesel ve küresel anlamda salgına dönüşen ya da dönüşme potansiyeline sahip olan hastalıkların sosyokültürel, sosyoekonomik, çevresel ve teknolojik etkileşimler dolayısıyla toplumsal yapıda yarattığı etki tıbbi alanın çok daha ötesine geçmektedir.
- Risk toplumunda, hastalıklar etkin olsun ya da olmasın yaşamı etkileyen birer risktir, ayrıca artan tıbbi bilgi, olağan durumları da risk alanına dâhil etmektedir.

Sağlık ve Küreselleşme

- Hastalığın küresel yayılımı, pandemik ve epidemik şeklinde salgınlara sebebiyet vermesi, bunlara karşı gelişen tıbbi bilgi, insanlığın hayatta kalması için bir zorunluluktur.
- Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası tüketime dayalı toplumsal düzen içerisinde hayata dair beğeni ve yaşamsal beklentilerimiz değişmiştir.
- Sosyal devlet anlayışı, farklı sektörlerde yer yer yapılan özelleştirmelerle özel sektöre devredilen hizmet alanlarıyla karma modellere dönüşmektedir.

Sağlık ve Küreselleşme

- Sağlığa çok boyutlu yaklaşmak, toplum sağlığını etkileyen temel faktörleri çok boyutlu düşünmeyi gerektirir.
- Bu faktörleri genel hatları ile olarak şu şekildedir:
- Biyolojik Faktörler (yaş, cinsiyet gibi)
- Bireysel/ailevi durumlar ve yaşam tarzı (boşanma, işsizlik gibi)
- Sosyal Çevre (gündelik hayatta etkileşime girilen insanlar gibi)
- Fiziksel Çevre (oturulan, çalışılan yerde hava kirliliği gibi)
- Kamu Hizmetleri (belediyecilik hizmetleri ya da devletin sağlık sektörü faaliyetleri gibi)
- Kamu Politikası (sosyal refah devleti, sağlıkta liberal uygulamalar gibi)



Küresel sağlık organizasyonları

- 1948 yılında yayımlanan “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi”, sağlık hizmetlerinden yararlanmayı insanlık hakkı olarak görmektedir.
- Uluslararası Halk Sağlığı Örgütü (IPO): Bu organizasyon sağlıkla ilgili kurulan ilk uluslararası örgüt olma özelliğine sahiptir. 1907 yılında kurulan örgüt, 1952 yılında kurucu üyelerin istifaları ile kapanmıştır.
- Dünya Sağlık Örgütü (WHO): Organizasyon, II. Dünya Savaşı sonrasında Birleşmiş Milletler tarafından 1948 yılında kurulmuştur. Örgütün merkezi İsviçre’nin, Cenevre şehrinde bulunmaktadır ve örgüte 200’ü aşkın üye ülke bulunmaktadır.
- Dünya Sağlık Örgütü’nün temel ilkesi ise din, dil, ırk, milliyet ve cinsiyet gibi hiç bir fark gözetmeksizin tüm insanlığı (ve ülkeleri) en yüksek sağlık düzeyine ulaştırmaktır.
- Örgüt, Avrupa, Güneydoğu Asya, Afrika, Doğu Akdeniz, Amerika ve Pasifik ülkeleri için bölgesel düzeyde ayrıca teşkilatlanmaktadır.

Küresel sağlık organizasyonları

- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF): Birleşmiş Milletler tarafından 1945'te çocukların sağlığını, beslenmesini, eğitimini ve genel refah düzeylerini geliştirmek amacıyla gerçekleştirilen ulusal çabalara destek olmak amacıyla kurulan UNICEF'in merkezi Amerika'nın, New York şehrinde yer almaktadır.
- Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO): Doğrudan bir sağlık kuruluşu olmasa da beslenmenin temeli olması bakımından sağlıkla yakın ilişki içerisinde olan tarımsal faaliyetlere yönelik Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü 1945 yılında İsviçre'nin, Cenevre şehrinde kurulmuştur.

Küresel sağlık organizasyonları

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO): İş ve işçi sağlığı açısından önemli bir uluslararası kurum olan ILO, Versalles Barış Antlaşması ile 1919'da kurulmuştur lakin 1944'de örgütün amaçları ve çalışma konuları yeniden belirlenmiştir.
- Ücretli çalışanların durumunu etkileyen ekonomik sorunlar üzerine çalışmalar yapmak örgütün ana amacıdır. 1946'da BM ile imzaladığı mutabakat gereğince o yıldan beri BM'ye yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusunda hizmet vermektedir.
- Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP): Çevre ve sağlık arasındaki ilişkiyi uluslararası boyutta denetlemeye yönelik çalışmalar yapan program 1973 yılında Birleşmiş Milletler kapsamındaki çevre koruma çalışmalara katkıda bulunmak amacıyla oluşturulmuştur.

Küresel sağlık organizasyonları

- Birleşmiş Milletler Nüfus Etkinlikleri Fonu (UNFPA): Nüfus ve aile planlaması konularındaki gereksinimlerin karşılanmasına yönelik kurumsal kapasiteyi yaratmak ve bu bağlamda hükümetlere, nüfus politikaları ve programları geliştirme konusunda yardımcı olmak ve ilgili uygulamalarına mali katkı sağlamak amacı ile 1969'da kurulmuştur.
- Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi: Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi günümüzde ayrıca Kızıl Kristal yapılanmasını da içermektedir. Uluslararası bir insani hareket olan bu yapılanmanın görev tanımı din, inanç, dil, ırk, toplumsal tabaka veya siyasi görüş farkı gözetmeksizin insan hayatı ve sağlığını korumak, insan varoluşunun saygı görmesini sağlamak, insanların acı çekmesini önlemek ve acılarını dindirmek olarak ifade edilebilir.



Sağlık turizmi

- Sağlık küreselleşmiş dünyada pek çok bileşeniyle satın alınabilen ürünler ya da hizmetler sunmaktadır.
- Metalaşan sağlık kavramı, küresel çapta düşünüldüğünde bazı bölgelerde fiyat/kalite farklılığı olan bir endüstri olarak yapılanmaktadır.
- İnsanların bir yerden başka bir yere temelde dinlenmek, gezmek, vakit değerlendirmek için gittiği seyahatler olan turizm kavramının yeni formlarından biri olan sağlık turizmi de ülkeler, bölgeler arasındaki sağlık hizmetlerinin fiyat/kalite farklılığına dayanır.

Sağlık turizmi

- Sağlık turizmi;
- Medikal (tıbbi)
- Kaplıca (termal)
- Yaşlı Bakımı – Engelli Bakımı
- SPA ve Zindelik
- Yüksek kalite ve düşük maliyet arayışında olan, sağlık hizmeti talep eden hasta/müşteriler ya da başka bir deyişle sağlık turizminden faydalananlar değerlendirildiğinde sağlık turizmi, yüz milyar dolar hacmiyle en önemli alternatif turizm türlerinden biridir. Sağlık turizmini arttıran beş temel unsurdan bahsetmek mümkündür. Bunlar;
- Bireylerin sağlık harcamalarındaki artış,
- Bireylerin kendi ülkelerindeki yüksek sağlık hizmeti maliyetleri,
- Bireylerin kendi ülkelerinin sağlık sistemindeki aksamalar,
- Sağlık turizmi için tercih edilecek alanda uzman personeli olan bir ülke,
- Sağlık hizmetinin yanı sıra konaklama hizmetini de kolay alacağı tesis imkânlarıdır.



Teşekkür ederim.
Dr.Öğr.Üyesi Nurcan COŞKUN US
nurcan.coskun@omu.edu.tr

